

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

УДК 351.83:331.5

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОЛОДІЖНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗМІНИ В МЕТОДАХ ЗДІЙСНЕННЯ

Сичова В. В.,

д. держ. упр., проф.,

професор кафедри соціальної і гуманітарної політики ХарPI НАДУ

Бондаренко Д. П.,

аспірант кафедри соціальної та гуманітарної політики ХарPI НАДУ

м. Харків

Проаналізовано проблеми здійснення державного регулювання молодіжного ринку праці в Україні. З'ясовано напрями та методи державного регулювання зайнятості молоді на національному та регіональному рівнях. Запропоновано напрями удосконалення інформаційного механізму державного регулювання молодіжного ринку праці в Україні.

Ключові слова: методи державного регулювання, молодь, зайнятість, безробіття, молодіжний ринок праці.

Sychova V. V.,

Doctor of Public Administration, Professor,

Professor of Social and Humanitarian Policy Department KRI NAPA

Bondarenko D. P.,

Postgraduate student of Social and Humanitarian Policy Department KRI NAPA

Kharkiv

AREAS OF STATE REGULATION OF YOUTH LABOR MARKET IN UKRAINE: PROBLEMS AND CHANGES IN EXECUTION METHODS

The paper analyzes problems of state regulation of the youth labor market in Ukraine. The directions and methods of state regulation of youth employment at the national and regional levels are determined. The lines of improving the information mechanism for state regulation of the youth labor market in Ukraine are suggested.

Key words: methods of state regulation, youth, employment, unemployment, youth labor market.

Молодь є важливою складовою ринку робочої сили, адже в неї наявний великий потенціал, реалізація якого сприятиме покращанню соціально-економічного становища суспільства. Разом із тим в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій в Україні збільшується рівень безробіття молоді. Посилюється потреба у здійсненні державою заходів, спрямованих на запобігання зростанню молодіжного безробіття. Перспективи упровадження гнучких форм зайнятості зумовлюють переосмислення та зміну неефективних механізмів державного регулювання молодіжного ринку праці, що підтверджує актуальність зазначеної теми.

Значний внесок у розв'язання теоретичних та прикладних проблем державного регулювання зайнятості, у т. ч. молоді, зробили такі українські дослідники, як О. Абашина, А. Батюк, О. Большая, Н. Діденко, С. Іваницька, В. Л. Кравченко, М. С. Кривцова, Е. М. Лібанова, В. Л. Міненко, В. Онікієнко, М. Перепелиця, В. Сичова, Н. Статівка,

Л. Хижняк, М. Хмельярчук, О. Яременко та ін. Та незважаючи на наявні наукові дослідження із зазначеного питання, напрями, методи та проблеми державного регулювання молодіжного ринку праці в Україні в умовах децентралізації державного управління залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті – аналіз проблем, напрямів та методів державного регулювання молодіжного ринку праці в Україні.

Молодіжний сегмент ринку праці складається з суб'єктів ринку праці – громадян країни у віці від 15 до 35 років. Молодь в Україні складає більше 46 % працездатного населення і суттєво впливає на розвиток держави [1, с. 117]. Високий рівень молодіжного безробіття небезпечний своїми економічними і соціальними наслідками, які зачіпають інтереси як самої молоді, так і всієї держави. Саме цим зумовлено необхідність аналізу, прогнозування молодіжного ринку праці та державного регулювання зайнятості молоді, соціального захисту останньої. Державне регулювання молодіжного ринку праці здійснюється за такими напрямами: працевлаштування незайнятого населення і допомога в профорієнтації, підготовці та перепідготовці кадрів; правове забезпечення трудових відносин, соціальний захист населення, яке має статус безробітних (матеріальна допомога, виплата допомоги у зв'язку з безробіттям, страхування від безробіття). Застосовуються різноманітні методи державного регулювання: нормативно-правові, адміністративно-організаційні, економічні, інформаційні тощо.

За даними Державної служби статистики України, у 2015 р. рівень зайнятості серед осіб у віці 25–29 років становив 71,8 % та був вищим, ніж у середньому серед усіх вікових груп (56,7 %), а серед осіб віком 15–24 роки цей показник склав лише 28,2 % [2]. В Україні кількість безробітних серед молоді (осіб від 15 до 35 років) зменшилась у першому кварталі 2016 р. порівняно з першим кварталом 2015 р. – з 317 234 осіб до 282 024 осіб [8]. Водночас рівень безробіття, визначений за методологією Міжнародної організації праці (МОП), осіб віком 15–24 років у 2015 р. склав 22,4 % (у 2,5 разу вищий за показник рівня безробіття серед усього населення), що майже на 4 % більше, ніж у 2011 р. (18,6 %, що вдвічі перевищувало відповідний показник серед населення працездатного віку) [2; 8; 12]. 13 % молоді – це учні, частково зайняті в тіньовому бізнесі у свій вільний час [1, с. 117]. Також доволі високий рівень безробіття серед осіб 25–29 років – 11,2 %. Навіть у старшій віковій групі молоді (30–34 років) він вищий – 9,7 %, – ніж серед усього населення (9,1 %) [8].

Високий рівень безробіття зумовлений тим, що значна частина молодих людей не має необхідних професійних навичок і досвіду роботи, недостатньо зацікавлена в оволодінні робітничими професіями, а також пов'язаний із надто високими запитами молодих людей стосовно умов і змісту праці тощо. 75 % молодих людей закінчують професійну підготовку й адаптуються до трудового життя [1, с. 117].

Проблема безробіття молоді полягає не лише у відсутності вакансій, а й у недостатній пропозиції привабливих робочих місць за розміром оплати, змістом, умовами праці. Наприклад, на 1 січня 2013 р. по Харківській області на 17 вакансій за професією “менеджер зі збуту” претендувало 222 безробітних особи з відповідною спеціальністю; на 24 вакансії бухгалтера – 552 безробітних; на 10 вакансій за спеціальністю “економіст” – 211 осіб; на п'ять вакансій оператора комп'ютерного набору – 185 осіб [15, с. 45]. Що ж стосується професій, які користуються попитом менше, дисбаланс проявляється у формі надлишку робочих місць: із 24 вакансій шліфувальника лише дев'ять могло бути заповнено. Нестача в робочій силі спостерігається за спеціальностями “слюсар-електрик з ремонту електроустаткування”, “фрезерувальник”, “токарь”. Найбільш незаповненими є вакансії водіїв трамваю та тролейбуса (на 145 вакансій припадає лише сім безробітних за цією спеціальністю) та двірника (незаповненими є 57 вакансій із 101 заявленої). Дефіцит у кваліфікованих кадрах відчувається і за вакансіями фахівців із соціальної роботи, де на 27 вакансій на обліку претендувало лише дев'ять осіб з відповідною професією [15, с. 45].

Відсутність гендерного підходу до державного регулювання зайнятості молоді ускладнює ситуацію на ринку праці молоді. Наприклад, на підставі даних Харківського міського центру зайнятості щодо потреб у працевлаштуванні, а також пропозицій робочих місць за період із 1 лютого 2014 р. по 1 лютого 2015 р. виявлено кількісний, якісний і гендерний дисбаланс на ринку праці м. Харкова. Простежується збільшення в структурі незайнятого населення м. Харкова частки молоді у віці 18–25 років, зокрема різке зростання кількості жінок 24–25 років. Також ринок праці м. Харкова характеризується високим рівнем професійної сегрегації за ознакою статі – концентрацією жінок на низькооплачуваних роботах [14, с. 224].

За змістом виділяють нормативно-правові, адміністративно-організаційні, економічні, інформаційні методи державного регулювання молодіжного ринку праці. Кожний із методів містить низку інструментів за допомогою яких забезпечується їхня реалізація. Зокрема, нормативно-правові методи державного регулювання молодіжного ринку праці включають закони, постанови, програми, укази, розпорядження, рішення, накази, інструкції, правила, положення, договори. Адміністративно-організаційні методи містять стандарти, дозволи, ліміти, заборони, обмеження, нормативи; плани, проекти, державний та місцевий бюджети, державне замовлення й державний контракт, договори, цільові програми, прогнози, структури; інформаційні – публікації в засобах масової інформації, документи. До головних економічних методів державного регулювання зайнятості належать податки, кредит, економічні санкції (штрафи), заробітна плата, допомога через безробіття, дотації, інвестиції, закупівлі, субсидії, пільги та дотації, позички, регулювання рівня податку та відсотка. Використання економічних методів регулювання зайнятості населення сприяє створенню необхідних умов для задоволення потреб громадян у працевлаштуванні та самореалізації, а також сприяє скороченню рівня соціально-економічних ризиків.

Нормативно-правові методи державного регулювання молодіжного ринку праці складаються з низки нормативно-правових актів, серед яких, зокрема, Закони України “Про зайнятість населення” (1991, 2012 рр.), “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” (1993 р.), “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” (2000 р.), “Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року” (далі – Програма сприяння зайнятості) (2012 р.), “Програма зайнятості населення Харківської області на період до 2017 року” (2013 р.). Закон України “Про зайнятість населення” встановлює квоту для працевлаштування молоді підприємствам, установам і організаціям [9, ст. 14, п. 2]. Працевлаштування молоді з інвалідністю здійснюється в межах нормативів робочих місць для забезпечення працевлаштування інвалідів, визначених згідно із Законом України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” (1991 р.). Законодавчо закріплено зобов’язання держави щодо надання працездатній молоді першого робочого місця на термін не менше двох років, що закріплено в ст. 197 Кодексу законів України про працю.

Загальнонаціональна Програма сприяння зайнятості визначає заходи держави щодо надання допомоги громадянам у їхньому працевлаштуванні, організації роботи з професійної перепідготовки кадрів, участь у профорієнтаційній роботі, сприянні створенню робочих місць, організації громадських оплачуваних робіт [12]. Разом із тим правове забезпечення державного регулювання зайнятості молоді в Україні неефективне: застарілі норми трудового законодавства; значна кількість підзаконних нормативних актів, які подекуди суперечать законам України; слабка система правозастосування (необов’язковість чи селективність виконання законодавства); тісне поєднання жорстких правил, зафіксованих у законодавстві, з масовою практикою неформальних домовленостей, які дозволяють обходити законодавчі норми. Наприклад, у разі відмови у прийомі на роботу молодих громадян у межах встановленої квоти з підприємств, установ та організацій стягується штраф у двократному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої на момент ви-

явлення порушення [9, ст. 53; 11, с. 7]. Проте роботодавці знаходять чимало неформальних, або напівформальних засобів щодо мінімізації витрат на наймання робочої сили, зокрема: більш жорсткі умови зайнятості для надлишкових працівників; зниження оплати працівників нижче альтернативної величини на ринку праці; упровадження практики строкових трудових договорів, що забезпечує скорочення чисельності персоналу з мінімальними витратами; існування неформальної зайнятості, стосовно якої практично не діє або суттєво обмежується сфера діяльності законодавства про захист зайнятості.

Ринкові трансформації та виклики часу зумовили потребу в ухваленні нового Закону України “Про зайнятість населення” (2012 р.) (через 11 років після введення в дію попереднього Закону України “Про зайнятість” (1991 р.)). Постійні зміни до нього (до грудня 2015 р.) свідчать про вдосконалення нормативно-правових методів державного регулювання зайнятості, зокрема молоді. Ухвалення регіональної “Програми зайнятості населення Харківської області на період до 2017 року” свідчить про певні зміни нормативно-правових методів державного регулювання зайнятості: перехід із дворічного на п’ятирічне середньострокове планування. Практика показує, що питання зайнятості населення мають вирішуватись у районах і містах області, де щорічно розробляють та упроваджують заходи програми зайнятості.

Разом із тим недоліками нормативно-правового методу державного регулювання молодіжного ринку праці в Україні залишаються: практична відсутність стратегічного планування напрямів розвитку молодіжного сегмента ринку праці з метою розв’язання найбільш гострих соціально-економічних проблем його формування на депресивних територіях і на територіях пріоритетного розвитку; недосконалість регіональних програм зайнятості та ін.; відсутність гнучкого ринку праці та нестандартних форм зайнятості молоді; системи професійної орієнтації та прогнозування потреб у фахівцях в розрізі професій; відсутність дієвої взаємодії органів державної влади та навчальних закладів і підприємств щодо працевлаштування молоді. До негативних наслідків може призвести й рішення про скасування регламентованої кількості студентів, які можуть отримувати освіту на контрактній основі. Безконтрольний набір за так званими “модними” спеціальностями призведе до ще більшої непропорційності у професійному плані на ринку праці.

В умовах європейської інтеграції Україна має враховувати нові орієнтири Стратегії зайнятості країн Європейського Союзу з 2000 р (Лісабонський саміт), яка скоріше базується на парадигмі конкурентоспроможності, ніж на попиті. Вона мала за мету до 2010 р. перетворити ЄС у найбільш інноваційну, конкурентоспроможну і динамічну економіку у світі (зокрема, досягти 70 % зайнятості, у т.ч. при 60 % зайнятості жінок). Ці орієнтири вимагають: конкурентоспроможності і соціальної згуртованості завдяки розвитку безперервного навчання, модернізації організації праці та реформування соціального захисту; подовження трудового життя за допомогою розширення зайнятості не тільки старших за віком працівників (чоловіків і жінок), а й молодих; забезпечення гнучкості в організації праці та соціального захисту протягом усього життєвого циклу людини; заохочення соціальної інтеграції, здійснення інвестицій у дітей та молодь [3, с. 135].

Органами виконавчої влади використовуються адміністративно-організаційні методи регулювання, що встановлюють і дотримують баланс інтересів між працівниками, роботодавцями, посередниками і державою. В Україні існує мережа державних інституцій, що надають послуги з питань праці та молодіжної політики. Систему державних установ у сфері зайнятості молоді очолює Міністерство соціальної політики України та Державна служба зайнятості. До мережі державних установ із питань зайнятості молоді відносяться також: Міністерство у справах молоді та спорту України, Міністерство освіти і науки України, центри соціальної служби для сім’ї, дітей та молоді, а також молодіжні центри праці та інші молодіжні організації, що займаються питаннями захисту права трудової діяльності молоді.

Державну службу зайнятості в Україні було утворено в 1990 р. Служба складається з Центру зайнятості Міністерства соціальної політики України, обласних, районних, міжрайонних, міських і районних у місті центрів зайнятості. До складу Державної служби зайнятості входять також центри професійної орієнтації, навчальні заклади професійної підготовки незайнятого населення, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані бюро зайнятості, центри трудової реабілітації населення. Молоді люди активніше за інших користуються послугами служби зайнятості. Статистика свідчить, що з 2008 р. майже кожний другий клієнт служби зайнятості Харківської області є молодою людиною [4; 15]. У 2012 р. у Харківській області активними формами зайнятості було охоплено 74,8 % із 52,3 тис. молодих осіб, які перебували на обліку у службі зайнятості, з них було працевлаштовано 25,1 тис. осіб [13]. В умовах децентралізації влади державне регулювання зайнятості молоді на регіональному рівні уявляється більш результативним.

За збереження досить високого рівня молодіжного безробіття в першому кварталі 2016 р. простежується тенденція зменшення кількості безробітної молоді. Можливо, це призвело до зменшення чисельності працевлаштованих за направленням Державної служби зайнятості – 94,4 % від показника відповідного періоду 2015 р. [8]. Натомість у Харківській області чисельність працевлаштованих за направленням Державної служби зайнятості за відповідний період у 2016 р. зросла з 3 843 до 4 043 осіб, що складає 105,2 %. Рівень працевлаштування в області за вказаний період склав 3 %, що на 2,2 % більше, ніж у цілому по Україні [Там же]. Насамперед це пов'язано з працевлаштуванням вимушено переміщених осіб, яких у Харківській області досить значна кількість, як і в інших регіонах, що безпосередньо контактують із зоною, охопленою збройним конфліктом на сході України. Разом із тим це свідчить про досить ефективний організаційний механізм державного регулювання молодіжного ринку праці на регіональному рівні.

З 2001 р. в Україні почали створюватися молодіжні центри праці. Вони утворювалися Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими, районними, районними у містах Києві та Севастополі держадміністраціями при їх структурних підрозділах, що займалися реалізацією державної молодіжної політики. Метою діяльності молодіжних центрів праці стало вирішення питань працевлаштування молоді, забезпечення її зайнятості у вільний від навчання час, сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері, перепідготовка та підвищення кваліфікації молоді. У 2012 р. в Україні діяло 20 обласних молодіжних центрів праці, на кінець серпня 2015 р. – 16 обласних та один у м. Києві. Вони діють як філії в навчальних закладах та як молодіжні громадські організації. У Харківській області працює відділ “Молодіжний центр праці” Комунальної установи “Харківський обласний центр молоді” [6]. Серед основних завдань центрів є сприяння працевлаштуванню, підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації молоді; організація зайнятості молоді в позанавчальний час; залучення молоді до підприємницької діяльності, створення відповідних умов функціонування та ефективного розвитку молодіжного підприємництва; надання молоді послуг, пов'язаних із профорієнтацією та підготовкою до роботи за новою професією [10]. Практика свідчить про неефективність діяльності цих установ, бо вони в першу чергу забезпечують вторинну зайнятість.

Порівняльний аналіз застосування економічних методів державного регулювання зайнятості молоді в першому кварталі 2015 та 2016 рр. дозволив дійти висновку щодо зменшення кількості молодих людей, яким Державна служба зайнятості надала соціальні послуги шляхом виплати допомоги з безробіття одноразово. Наприклад, ДСЗ шляхом виплати допомоги з безробіття одноразово надала послуги в першому кварталі 2016 р. меншій кількості молодих людей (1 339 особам до 35 років), ніж у відповідному періоді 2015 р. (2 048 особам до 35 років), – 65,4 % від 2015 р. У Харківській області підтверджується загальна тенденція до зменшення кількості безробітної молоді у вказа-

ний період: з 18 110 до 16 682 осіб. Шляхом виплати допомоги з безробіття одноразово кількість молодих осіб у Харківській області зменшилася зі 140 до 117 та склала 83,6 %. Це майже на 20 % вище, ніж у цілому в Україні. Отримують допомогу з безробіття в цілому в Україні 88,7 %, у Харківській області – 87,4 % [8].

Державне стимулювання зайнятості молоді в Україні, на жаль, не орієнтовано на забезпечення максимальної мобільності робочої сили. У той же час уряди розвинених країн сприяють створенню гнучкої системи професійного навчання, що була б здатною швидко й ефективно перенавчати безробітних. У багатьох країнах держава здійснює пряме цільове фінансування створення і функціонування центрів професійної підготовки та перепідготовки на підприємствах: 50–80 % витрат, пов'язаних зі створенням центрів професійного навчання на підприємствах [5]. В Україні професійним навчанням у першому кварталі 2016 р. було охоплено 81,2 % молоді до 35 років [8]. У Харківській області профнавчання пройшли 92 % молодих людей віком до 35 років, що більше, ніж у цілому в Україні [8]. Доцільною здається пропозиція Н. Статівки, А. Батюк щодо введення розмежування молоді на дві категорії: молодь у віці 15–23 років та молодь у віці 24–35 років, – з метою вдосконалення механізму державної підтримки [15, с. 50].

Перспективним напрямом державного регулювання молодіжного ринку праці в Україні є організація малих підприємств шляхом залучення на них випускників профтехучилищ, технікумів із подальшим переведенням цих підприємств на оренду, викуп. Незважаючи на відносно меншу вартість робочих місць у соціально-побутовій сфері, доцільно створювати нові підприємства у виробничій сфері, зокрема у виробництві будівельних матеріалів, для перероблення м'яса, овочів, фруктів, заготівлі продукції, а також у виробничій інфраструктурі. Для цього органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають узгоджувати політику регулювання зайнятості молоді з промисловою політикою областей, застосовуючи механізм стимулювання роботодавців до створення робочих місць для молоді та створюючи нормативно-правову базу й організаційні умови для самозайнятості й розвитку підприємництва серед молоді.

Доцільним є державне регулювання громадських робіт. В Україні широкому використанню громадських робіт заважають, з одного боку, відсутність коштів у місцевих бюджетах, незацікавленість підприємств в організації цих робіт унаслідок обмеженої потреби в робочій силі, з іншого боку – непопулярність таких робіт серед незайнятих громадян через тимчасовість, невідповідність кваліфікаційному рівню і, як наслідок, психологічну неприйнятність. Разом із тим учнівська та студентська молодь все ж таки залучається до тимчасової зайнятості на оплачуваних громадських роботах: 586 осіб у Харківській області у 2012 р. [13].

Потребують удосконалення інформаційні методи державного регулювання молодіжного ринку праці. Створення інтегрованої бази даних про ринок робочої сили, яка б містила інформацію про потребу підприємств у кадрах за професіями та кваліфікаційними розрядами (структура професій, рівень кваліфікації), а також дані про кількість наявних та необхідних робочих місць за категоріями персоналу дозволить увійти комп'ютерній системі державної служби зайнятості до простору Internet. Водночас поліпшення інформаційного обслуговування молодіжного ринку праці стане можливим шляхом доведення до учнів і студентів інформації про потребу підприємств у робочій силі, про необхідність продовжувати навчання та одержання професії, конкурентоспроможної на ринку праці, проводити спеціалізовані (галузеві) та регіональні (міжгалузеві) ярмарки вакансій; забезпечувати розвиток профорієнтаційних послуг для молоді (інформаційних, діагностичних, консультативних та ін.).

Для зменшення безробіття серед молоді пропонуємо такі напрями державного регулювання зайнятості молоді: проведення моніторингу вакансій за спеціальностями та обсягів державного замовлення; надання необхідної інформації щодо вакансій (різних форм зайнятості) з боку державних органів влади, роботодавців та їхніх об'єднань; роз-

роблення механізму пропагування серед студентів та учнів роботи за сумісництвом у вільний від навчання час та організацію експериментальних підприємств у навчальних закладах; удосконалення механізму фінансової та іншої підтримки підприємств, установ та організацій, які беруть участь у працевлаштуванні молоді; створення інтегрованої бази даних про ринок робочої сили, введення комп'ютерної системи державної служби зайнятості до простору Internet; розповсюдження матеріалів щодо проблем зайнятості, розширення інформаційного поля про стан на локальному ринку праці, потенційних роботодавців з метою створення умов для самовизначення особи; створення правових, фінансових та інформаційних умов для реалізації молодіжного підприємництва та стартапів; державні ініціативи у таких галузях, як фінансування, освіта та консалтинг; проведення інформативних і навчальних семінарів і тренінгів щодо можливостей працевлаштування, активізації власних зусиль у вирішенні проблем зайнятості та підвищенні самооцінки; запровадження у програмах навчальних закладів курсів із техніки пошуку роботи та факультативні заняття з організації власної справи; проведення координації міжнародної діяльності в частині обміну студентами з метою стажування, виконання волонтерських і тимчасових робіт.

Євроінтеграційний курс України сприяє вдосконаленню нормативно-правових методів державного регулювання молодіжного ринку праці з урахуванням нових стратегічних орієнтирів країн Європейського Союзу та гендерного підходу. В умовах децентралізації державного управління в Україні простежується більша результативність державного регулювання зайнятості молоді на регіональному рівні (на прикладі Харківської області), ніж на загальнонаціональному рівні. За неефективності сучасних адміністративно-організаційних методів надзвичайно актуалізується такий напрям державного регулювання молодіжного ринку праці в Україні, як сприяння створенню і розвитку гнучкого ринку праці та нестандартних форм зайнятості молоді. Серед економічних методів державного регулювання в нашій країні найчастіше застосовується допомога через безробіття, майже не запроваджуються економічні санкції (штрафи) до роботодавців з приводу порушення законодавства, замалі інвестиції в дітей та молодь (зокрема, щодо професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників). Одним із пріоритетних напрямів державного регулювання молодіжного ринку праці має стати створення фінансових умов для реалізації молодіжного підприємництва та стартапів. Нагального удосконалення потребують інформаційні методи державного регулювання молодіжного ринку праці з метою забезпечення максимальної мобільності робочої сили, функціонування спільного ринку праці з країнами ЄС.

Перспективи подальших розвідок передбачають дослідження сучасних тенденцій державного регулювання зайнятості молоді на регіональному рівні в умовах децентралізації.

Список використаних джерел

1. *Большая О. В.* Проблема зайнятості молоді на ринку праці України / *О. В. Большая* // Економіка і регіон. – 2012. – № 2 (33). – С. 114–118.
2. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> .
3. *Діденко Н. Г.* Ринок праці та стратегія зайнятості в ЄС: досвід регулювання та державного управління / *Н. Г. Діденко* // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації д-рів наук з держ. упр. – Х. : ДокНаукДержУпр, 2010. – № 2. – С. 131–137.
4. *Заволока Ю.* Молодіжний ринок праці Харківської області (суспільно-географічний аспект) / *Ю. Заволока*. – Режим доступу : dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/.../2668/.../Zavoloka.do .
5. *Іваницька С. Б.* Проблема безробіття молоді України / *С. Б. Іваницька*. – Режим доступу : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2015/56.pdf .
6. Інформація про напрями діяльності та контакти молодіжних центрів праці в Україні. – Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/17345> .
7. Молодь на ринку праці : аналіт. записка. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/> .

8. Молодь на ринку праці : стат. табл. та граф. матеріали. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350806> .
9. Про зайнятість населення : Закон України // ВВР України. – 2013. – № 24. – Ст. 243.
10. Про затвердження Типового положення про молодіжний центр праці : постанова Кабінету Міністрів України від 24 січ. 2001 р. № 40. – Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/40> .
11. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України // ВВР України. – 1993. – № 16. – Ст. 167.
12. Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 р. / затв. постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовт. 2012 р. № 1008. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1008-2012-%D0%BF/page> .
13. Програма зайнятості населення Харківської області на період до 2017 р. – Режим доступу : <http://old.kharkivoda.gov.ua/ru/document/view/id/13110> .
14. Сичова В. В. Гендерні особливості зайнятості молоді на ринку праці м. Харкова в 2014–2015 рр. (за даними Харківського міського центру зайнятості) / В. В. Сичова, Н. Ю. Абакумова, О. А. Корженко // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2015. – Вип. 2 (49). – С. 216–224.
15. Статівка Н. В. Подолання дисбалансу на молодіжному ринку праці методами державного регулювання / Н. В. Статівка, А. А. Батюк // Актуальні проблеми державного управління. – Х. – Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2014. – № 1. – С. 40–50.

Надійшла до редколегії 16.05.2016 р.

УДК 316.77:130.2

SOCIO CULTURAL ASPECTS OF INFORMATION SOCIETY

Stepanov V. Iu.,

Doctor of Public Administration, Professor,

Dean of the Faculty of Business and Administration, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

The article is dedicated to studying culture of information society on the basis of well-known concepts of information society development. These tendencies are correlated with local, regional and global information systems, with influence of virtual reality on minds, feelings and behaviour of wide masses of people, with information support of state power and governance. The article proves the idea that the doctrine of the information society that was developed in the second half of the twentieth century has become one of the most effective theoretical tools for studying tendencies and processes of socio-cultural evolution of human society in the twenty-first century. The author concludes that rapid growth of technology will provide economic progress as well as social and cultural progress that will lead to the formation of the informational civilization.

Key words: culture, information society, social environment, evolution.

Степанов В. Ю.,

д. держ. упр., проф.,

*декан факультету управління та бізнесу Харківської державної академії культури,
м. Харків*

СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Статтю викладено англійською мовою. Присвячено вивченню культури інформаційного суспільства на підставі відомих понять розвитку інформаційного суспільства. Ці тенденції пов'язано з місцевими, регіональними і глобальними, інформаційними системами, з впливом віртуальної дійсності на розуми, відчуття і поведінку широкої маси людей, з інформаційною підтримкою державної влади і управління. Доводиться ідея, що доктрина інформаційного суспільства, яке розвивалося в другій половині двадцятого століття, стала одним з найбільш ефективних теоретичних інструментів для вивчення тенденцій і процесів соціокультурної еволюції людського суспільства в двадцятипершому столітті. Швидкий приріст технології забезпечить економічний прогрес також як і соціальний і культурний прогрес, який приводитиме до утворення інформаційної цивілізації.

Ключові слова: культура, інформаційне суспільство, соціальне оточення, еволюція.

© Степанов В. Ю., 2016